

SPIS RZECZY.

Przedmowa autora	1
I. Psychologja i sztuka nauczania	3
Organizacja wychowania w Ameryce. — Czego się nauczyciele od psychologii spodziewać mogą? — Metody nauczania muszą być zgodne z psychologją, lecz nie mogą być bezpośrednio z niej wysnute. — Sztuka nauczania i sztuka wojenna. — Określenie korzyści, płynących dla wychowania z psychologii. — Obowiązki nauczyciela wobec badań nad dziećmi.	
II. Prąd świadomości	10
Nasze życie duchowe jest kolejnem następstwem pól świadomości. — Posiadają one ognisko i obwód. — Przeciwwstawienie tego określenia do teorii wyobrażeń. — Wnioski Wundta.	
III. Dziecko, jako organizm czynny	14
Umysł, jako czysty rozum; umysł, jako kierownik praktyczny. — Pogląd ostatni jest obecnie bardziej w modzie. — W niniejszem dziele trzymać się go będziemy. — Dlaczego? — Zadaniem nauczyciela jest wyćwiczyć ucznia do działania.	
IV. Wychowanie i działanie	18
Określenie wychowania. — Jego ostatecznym rezultatem jest postępowanie. — Różne ideały narodowe; Niemcy i Anglja.	
V. Potrzeba reakcji	21
Każde wrażenie musi się wyrazić. — Odtwarzanie słowne. — Ćwiczenia ręczne. — Uczniowie powinni znać swoje „stopnie“.	
VI. Reakcje wrodzone i nabyte	24
Reakcje wrodzone muszą poprzedzać nabyte. — Przykład: jak się dziecko uczy prosić zamiast wydzierać. — Człowiek ma więcej instynktów, niż inne ssawce.	

VII. Czem są reakcje wrodzone? 28

Strach i miłość. — Ciekawość. — Naśladownictwo. — Współzawodnictwo. — Rousseau je potępia. — Jego błąd. — Ambicja, wojowniczość i próżność. — Pedagogja łagodna i popęd wojowniczy. — Własność. — Jej wartość dla wychowania. — Zmysł konstrukcyjny. — Nauka zręczności. — Przemijanie instynktów. — Kolej ich następstwa.

VIII. Prawa przyzwyczajenia 39

Dobre i złe nawyki. — Nawyki wynikają z plastyczności tkanek organicznych. — Celem wychowania jest uczynić dobre nawyki automatycznymi. — Zasady, dotyczące wpajania przyzwyczajzeń: 1. Silna inicjatywa. 2. Wyłączenie wyjątków. 3. Chwytywanie pierwszej sposobności do działania. 4. Nie wygłaszać kazań moralnych. — Darwin i poezja: w braku wprawy zdolności nasze zanikają. — Zwyczaj wypoczynku umysłowego i mięśniowego. — Stałe ćwiczenie zdolności do wysiłku. — Nagle nawrócenia dają się pogodzić z prawami przyzwyczajenia. — Bezpośredni i natychmiastowy wpływ przyzwyczajzeń na charakter.

IX. Kojarzenie wyobrażeń 48

Jeden z objawów przyzwyczajenia. — Prawo styczności i prawo podobieństwa. — Nauczyciel powinien budować pożyteczne systemy skojarzeń. — Stałe skojarzenia stanowią o charakterze — Nieokreśloność biegu naszych skojarzeń. — Możemy je wysledzić wstecz, lecz nie możemy ich naprzód przewidzieć. — Zainteresowanie zmienia ich kierunek. — Przewaga pewnych części pola świadomości. — Ucząc, staraj się o jak największą liczbę podnieć.

X. Zainteresowanie 54

Wrodzone zainteresowanie dziecka. — Jak rzeczy niezajmujące uczynić zajmującymi. — Reguły dla nauczycieli. — Przygotowanie umysłu do lekcji: w umyśle ucznia muszą tkwić pewne przedmioty, budzące interes, do których należy nawiązywać naukę. — Wszystkie późniejsze upodobania powstają na gruncie wrodzonych.

XI. Uwaga 60

Zainteresowanie i uwaga jest to ten sam fakt z dwóch punktów widzenia. — Uwaga dowolna jest dorywcza. — Genjusz i uwaga. — Przedmiot musi się zmieniać, by zwrócić uwagę. — Środki pomocnicze mechaniczne. — Proces fizjologiczny. — Nowość w rzeczach znanych budzi zainteresowanie. — Zainteresowanie da się pogodzić z wysiłkiem. — Roztargnienie. — Nie przeszkadza ono sprawności umysłowej.

XII. Pamięć 68

Wynika ze skojarzeń. — Każde przypomnienie zawdzięczamy jakiejś podniecie. — Pamięć jest następstwem plastyczności mózgu. — Pamięć wrodzona. — Wielka liczba skojarzeń może ją w praktyce zastąpić. — Wrodzona zdolność pamiętania jest stale określoną dla

każdej jednostki. — Czy jest jedna pamięć, czy też różne pamiętania? — System naukowy, jako najlepszy środek utrwalania pamięciowego. — Środki mnemotechniczne. — Kucie. — Wrodzonej pamięci nie można doskonalić ani kształcić. — Użyteczność powtarzań słownych. — Mierzenie pamięci bezpośredniej. — Rzuca ono mało światła. — Pamiętność jest ważnym czynnikiem sprawności umysłowej człowieka. — Pamięć wzrokowa, słuchowa i t. d. — Zapominanie. — Wyniki badań Ebbinghausa. — Wpływ wrażeń, nie dających się odtworzyć. — Aby pamiętać, trzeba myśleć i kojarzyć.

XIII. Nabywanie wyobrażeń 84

Wychowanie obdarza zasobem pojęć. — Kolejne następstwo ich nabywania. — Wartość materiału słownego. — Abstrakcje różnego rodzaju: kiedy można je przyswajać? — Fałszywe pojęcia dzieci.

XIV. Apercpcja 90

Często staje się powodem mistyfikacji. — Określenie procesu. — Prawo oszczędności. — Zacołanie. — Ile jest typów apercpcji? — Potrzeba ciągłego wzbogacania klasyfikacji. — Zmiany w masie apercypującej — Tworzymy coraz nowe nazwy gatunkowe. — Po dwudziestu pięciu latach nabywamy mało pojęć zasadniczych.

XV. Wola 98

Określenie wyrazu. — Cała świadomość popycha do działania. — Czynności ideomotoryczne. — Powściąganie. — Proces namysłu. — Dlaczego niewiele naszych wyobrażeń wyraża się w czynie? — Skojarzeniowe pojęcie woli. — Równowaga popędów i hamulców. — Typ nadmiernie impulsywny i nadmiernie powściągliwy. — Typ doskonały. — Wola narowista. — Na czym polega tworzenie charakteru? — Właściwa czynność zależy od trafnej apercpcji faktu. — Wysiłek woli jest to wysiłek uwagi: przykład pijaka. — Żywotne znaczenie uwagi dowolnej. — Jej ilość może być nieokreślona. — Potwierdzenie wolności woli. — Dwa typy powściągliwości. — Zdanie Spinozy o powściągliwości, opartej na pojęciu dobra.

Zakończenie 114

Druk St. Mertensa, Warszawa, Nowy Świat 52.

